

การวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษกับการพัฒนาจิตใจ และปัญญาในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

An analysis of the influence of Phra Buddha Rajabhat Muni Sisaket on
mental and intellectual development in Sisaket Rajabhat University

ธัญพงศ์ สารรัตน์¹, สิริชัย ศรีชัย², ศุภธรากร แก้วเนตร³, บรรชา คำศรี⁴ และ สิทธิพล โพธิ์ไพร⁵
Thanyapong Sararat¹, Sirichai Srichai², Suphatharakon Gaewnet³, Bancha Khamstri⁴
and Sitthipol Phophrat⁵

¹อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

¹Lecturer, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

²ครูโรงเรียนบ้านขาม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

²Government Teacher, Ban Kham School, Kanthararom District, Sisaket Province

³⁻⁵นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

³⁻⁵Undergraduate Student, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษในฐานะพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษกับการพัฒนาจิตใจและปัญญา และเพื่อวิเคราะห์พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษในฐานะสัญลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือเจ้าอาวาสวัดป่าศรีทธาธรรม ผู้นำวัด นักวิชาการศาสนา และประวัติศาสตร์พุทธศิลป์ นักศึกษาและประชาชนผู้มานมัสการพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 17 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-Informant) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผลการศึกษาพบว่า

1) อิทธิพลของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) อิทธิพลต่อครอบครัว โดยพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษได้เข้ามามีอิทธิพลต่อพุทธศาสนิกชนเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยพ่อแม่จะถวายบุตรธิดาให้เป็นลูกหลวงพ่อ เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้บุตรธิดาปลอดภัย ปราศจากโรคภัยเบียดเบียน มีปัญญาประจุนกปราษฎ มีอายุยืนยาวก้าวหน้าในชีวิต 2) อิทธิพลต่อสังคม โดยอาศัยมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และพระประธานที่ประดิษฐานในศาลาพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษได้ให้ความช่วยเหลือต่อหน่วยงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยอาศัยเงินบริจาคที่มาจากประชาชนที่มากราบไหว้สักการะ ไปช่วยส่งเสริมสนับสนุนสังคมในด้านต่างๆ 3) อิทธิพลด้านวัฒนธรรมก่อให้เกิดประเพณีวัฒนธรรมที่จัดขึ้นเกี่ยวกับพระพุทธรูปและให้ศาลาที่ประดิษฐานเป็นที่ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564)

จัดงาน เช่น งานไหว้ครูของสาขาวิชาต่างๆ งานสงกรานต์ งานทำบุญใส่บาตร ชมรมพุทธศาสตร์ และกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม 4) อิทธิพลด้านเศรษฐกิจ ทำให้การท่องเที่ยวในจังหวัดและชุมชนรอบมหาวิทยาลัยจากการจำหน่ายสินค้าได้ประกอบสัมมาชีพ มีอาชีพค้าขาย ซึ่งเป็นการส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชนได้เป็นอย่างดี 5) อิทธิพลทางด้านจิตใจ พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคณาจารย์ มีที่พึ่งทางใจให้เกิดความรู้สึกลดทุกข์ อุ่นใจ สบายใจ และเป็นสิ่งเตือนใจในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ละเว้นจากการทำชั่วทั้งปวง อีกทั้งยังเป็นการจรรโลงสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะองค์อุปถัมภ์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษด้วยจากนามพระราชทานของพระพุทธรูป

2) การวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษกับการพัฒนาจิตใจและปัญญา พบว่าการที่พุทธศาสนิกชนได้มากราบไหว้สักการะพระพุทธรูป ซึ่งเป็นเครื่องหมายสื่อแทนพระพุทธเจ้า ได้ระลึกนึกถึงพระพุทธคุณ นำหลักธรรมคำสอนแล้วนำมาใช้ประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่บนพื้นฐานของปัญญาหรือความมีเหตุผล โดยมุ่งหมายให้เกิดความสงบทางใจ และเกิดสติปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิต ก็ถือว่าได้พัฒนาจิตใจและปัญญา สามารถอบรมเจริญวิปัสสนา ซึ่งเป็นหนทางดับกิเลสหรือความหลุดพ้นได้

3) การวิเคราะห์พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษในฐานะสัญลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม เห็นได้ว่า พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษเป็นสัญลักษณ์สำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และเป็นเครื่องหมายสื่อแทนพระพุทธเจ้าที่มีคุณค่าทางจิตใจต่อพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก เป็นรากฐานแห่งจารีตประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนถึงตาย เป็นสัญลักษณ์สำคัญในทางพระพุทธศาสนา เป็นวัตรธรรมที่สร้างขึ้นเพื่อแทนองค์จริงของพระพุทธเจ้า และแผ่ไปด้วยปรัชญาและคติคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง นำมาสู่ความระลึกถึงพระพุทธเจ้าในฐานะเป็นบุคคลสำคัญ ผู้เป็นบรมครูแห่งปรัชญาของนักปราชญ์ชาวราชภัฏหรือพระพุทธรูปของนักปราชญ์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษตามนามพระราชทาน และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนเพื่อให้พ้นทุกข์อันเป็นแก่นคำสอนของพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันพุทธศิลป์ขององค์พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษสร้างเลียนแบบพุทธศิลป์แบบสุโขทัย สามารถเป็นสื่อที่สร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นกับผู้ที่ได้มานมัสการได้เกิดปิติเมื่อได้เห็นความงดงาม เห็นความสงบจากองค์พระก็เกิดพลังในการทำมาดีทางกาย ทางวาจา และทางใจ มีหลักพระธรรมคำสั่งสอนที่ดีงามเป็นเครื่องดำเนินชีวิตต่อไปเพื่อระงับทุกข์ได้ในปัจจุบัน

คำสำคัญ : อิทธิพล, พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, การพัฒนาจิตใจและปัญญา

ABSTRACT

This article aimed to study the influence of Phra Buddha Rajabhat Muni Sisaket as the Buddha image of Sisaket Rajabhat University, to analyze the influence of Phra Buddha Rajabhat Muni Sisaket on mental and intellectual development, and to analyze Phra Buddha Muni Sisaket in Sisaket Rajabhat University as a religious and cultural symbol. The population consisted of abbot of Wat Pa Satthatham, temple leaders, scholars of Buddhist art history and religion, students and people who came to worship Phra Buddha Rajabhat Muni Sisaket, a total of 17 informants/persons, who were key Informants. The tool used in the research included In-depth Interview.

1) The influence of Phra Buddha Rajabhat Muni Sisaket in Sisaket Rajabhat University can be summarized as follows. 1) Family Influence: Phra Buddha Rajabhat Muni Sisaket has influenced the Buddhists from birth. The parents will offer their children to be the children of the Luang Po because they believe that it will make their children safe, free from diseases, obstacles, have wisdom like a sage, have progress in life. 2) Social Influence: through the presence of Sisaket Rajabhat University and the principal Buddha image enshrined in the Phra Phuttharajabhat Muni Sisaket Pavilion, has provided assistance to agencies in Sisaket Rajabhat University by relying on donations that come from people who come to worship to help promote and support society in various fields. 3) The cultural influence: It has resulted in cultural traditions held about Buddha images and the use of enshrined pavilions as venues for events such as Wai Kru ceremony of various disciplines, Songkran festival, merit making ceremony, Buddhist club and various university activities, etc., which resulted in the preservation of good cultural traditions. 4) The economic influence: It has resulted in tourism in the provinces and communities around the university from selling products for a living, having a trading career which is a career promotion for the villagers in the community as well. 5) Psychological Influence: Phra Buddha Rajabhat Muni Sisaket is the anchor of the minds of Rajabhat people. It is like a mental refuge to create a feeling of safety, peace of mind, and a reminder to practice

good deeds, to refrain from doing all evil, and to sustain the monarchy as the patron of Rajabhat Sisaket University from the royal name of the Buddha image.

2) An analysis of the influence of Phra Buddha Rajabhat Muni Sisaket in Sisaket Rajabhat University on mental and intellectual development. It has been found that Buddhists who have come to pay homage to the Buddha image as a symbol of the Buddha, remember the Buddha's grace in order to apply the doctrine and practice it in their daily life based on wisdom or rationality with the aim of creating peace of mind and wisdom in solving life problems. It is considered to have developed the mind and wisdom, able to cultivate concentration which is the way to quench defilements or liberation.

3) Analysis of Phra Buddha Rajabhat Muni Sisaket in Sisaket Rajabhat University as a religious and cultural symbol: It can be seen that Phra Buddha Rajabhat Muni Sisaket is an important symbol of Sisaket Rajabhat University and is a symbol representing the Buddha that has great spiritual value to Buddhists. It is the foundation of customs and culture which pertains to the way of life of Thai people from birth to death. It is an important symbol in Buddhism. It is a dharma object created to represent the real body of the Buddha and hidden with deep Buddhist philosophy and teachings, leading to remembrance of the Lord Buddha as an important person who is the Grandmaster of Philosophy of Rajabhat scholars or a Buddha image of scholars of Sisaket Rajabhat University under the royal name. Moreover, it is a model in the practice of getting out of suffering, which is the core of the teachings of Buddhism. At the same time, the Buddhist art of Phra Phuttha Rajabhat Muni Sisaket, created to imitate Sukhothai Buddhist art, can be a medium that creates faith for those who come to worship and feel joy when seeing the beauty, peace from the Buddha image. This will create the power to do good physically, verbally and mentally, having good teachings and teachings as a tool to continue living in order to relieve suffering in the present.

Keywords : Influence, Phra Phuttha Rajabhat Muni Sisaket, Sisaket Rajabhat University, Mental and intellectual development

บทนำ

ความเชื่อเป็นพื้นฐานการกระทำทั้งในทางที่เป็นไปทั้งในทางที่เป็นกุศลและอกุศล และความเชื่อส่วนใหญ่จะเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในแต่ละสังคม (สุวรรณ สุวรรณโว, 2546: น.117) ทำให้สังคมที่ต่างกันมีความเชื่อไม่เหมือนกัน ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย เช่น ความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ ความเชื่อเรื่องชาติภพ ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ เป็นต้น โดยมีการผสมผสานกับความเชื่อเรื่องเทพเทวดา พระอินทร์ พระพรหม ท้าวจตุโลกบาลผู้รักษาทิศทั้ง 4 ซึ่งจะได้จากการประกอบพิธีใดๆ ก็ตาม เมื่อมีการกล่าวถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้ว มักจะมีการกล่าวถึงเทวดาต่างๆ เสมอ ความเชื่อจึงมีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและหมายรวมถึงพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่เคารพบูชาด้วย

ความเชื่อในเรื่องพระพุทธรูปมีปรากฏให้เห็นเกือบทั่วภูมิภาคของประเทศไทย มีประติมากรรมที่งดงามตามคติความนิยมของกลุ่มคน แต่ละสถานที่ แต่ละหน่วยงาน ดังเช่นกรณีของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษที่สร้างเลียนแบบพุทธศิลป์สุโขทัย (ซูริทย์ นาเพีย และ ฉันทพงศ์ สารรัตน์, 2554: น.65) ที่ถือเป็นสกุลช่างที่สำคัญและมีความงดงาม มีพระหัตถ์อ่อนช้อย พระพักตร์เรียวยาวเป็นต้น (สันติ เล็กสุขุม, 2547: น.19) เป็นพระพุทธรูปที่เป็นนามจากพระบรมราชวินิจฉัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระพุทธรูปจึงเป็นสัญลักษณ์ให้เกิดพุทธานุสสติ คือ ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงมีพระพุทธานุภาพอันล้ำเลิศเพื่อประโยชน์สุขต่อมนุษยชาติและสัตว์โลกทั้งปวง นอกจากนี้ชาวพุทธยังมีความเชื่อว่า พระพุทธรูปเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การสักการะพระพุทธรูปเป็นสิริมงคลของชีวิต การขอพร หรือบนบานต่อพระพุทธรูปย่อมจะมีผลสัมฤทธิ์สมตามความปรารถนา พระพุทธรูปเป็นงานศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อสมมติให้เป็นเสมือนหนึ่งเป็นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผลงานอันเป็นความพากเพียรของมนุษย์ที่ได้พยายามสร้างขึ้นด้วยแรงกายและกำลังความคิด โดยประสงค์จะให้เป็นที่บูชาหรือเป็นเครื่องบูชาหรือเป็นเครื่องแสดงออกซึ่งความระลึกถึงพระพุทธเจ้า และทำให้เกิดศิลปกรรมเพื่อเป็นสื่อศรัทธาที่สามารถเห็นได้เป็นรูปธรรม บรรดาศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานนั้นมีความผูกพันอยู่กับคติหรือศาสนาที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคน เพราะผลงานศิลปะที่สร้างขึ้นมาเพื่อรับใช้ศาสนา (เอ็ดเวิร์ด โคนส์, 2516: น.43-46) อย่างไรก็ตาม ความเชื่อในรูปแบบใดก็ตามย่อมมีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนจำนวนมาก ทั้งส่วนที่เป็นพฤติกรรมและอารมณ์ความรู้สึก ความเชื่อที่เป็นที่มาของพฤติกรรมและพัฒนาเป็นวัฒนธรรม เกิดเป็นรูปแบบพิธีกรรมประเพณี ความเชื่อเหล่านี้ มักจะเป็นสิ่งที่ลบล้างได้ยาก แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้หากมีข้อมูลที่นำเชื่อถือว่าเข้ามาแทนที่ ความเชื่อสามารถส่งผ่านจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่นได้จนเกิดเป็นความเชื่อหมู่ (Mass Belief) (สุภาวดี เจริญเศรษฐม, 2548: น.74-101)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ที่จะศึกษาอิทธิพลและพัฒนาการของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษในฐานะพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และวิเคราะห์อิทธิพลและพัฒนาการของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปเผยแพร่ให้กับท้องถิ่นและสังคมต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างพระพุทธรูปในประเทศไทย แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะพุทธศิลป์แบบสุโขทัยที่พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษทำเลียนแบบ มีพระเกตุมาลาสูง เส้นพระศกขมวดกันหอย โดยมากไม่มีไรพระศก พระขนงโก่ง พระนาสิกงุ้ม พระหนุเสียม หัวพระถันโปน สังฆาฎยาว มีปลายเป็น 2 ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564)

แนกย่น ขัดสมาธิราบ ฐานเป็นฐานหน้ากระดานเกลี้ยง มีพื้นตอนกลางแอ่นเข้าไปข้างใน ทำปางมารวิชัย ขัดสมาธิราบทำด้วยโลหะ (หลวงบริบาลปริทัศน์, 2494: น.1-36) แนวคิดเกี่ยวกับประวัติพระพุทธรูปสำคัญในสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจและปัญญา คือ แนวทางการพัฒนาสุขภาวะทางปัญญาตามหลักทางพุทธศาสนา ก็คือ การพัฒนาปัญญา ซึ่งทำให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ นำไปสู่การมีสุขภาพดี ชีวิตดี มีความสุข (พุทธทาสภิกขุ, 2542: น.66) แนวคิดเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่เป็นศาสนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนวัตถุและศาสนพิธี (ดนัย ไชยโยธา, 2552: น.15) และแนวคิดปรัชญาแห่งคติพุทธสัญลักษณ์ ที่เป็นสื่อที่กำหนดขึ้นเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา ทั้งพระธรรมคำสอน พุทธประวัติ เห็นได้จากประติมากรรมปูนปั้นแสดงเหตุการณ์พุทธประวัติบริเวณใกล้เคียงกับศาลาพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสระเกษ การอธิบายความจริงแท้ที่อยู่เหนือประสบการณ์ของมนุษย์ให้ปรากฏเป็นรูปธรรม โดยสันนิษฐานว่าเกิดขึ้นพร้อมกับการเผยแผ่พระธรรมคำสอนภายหลังจากที่พระพุทธร่องค์ทรงตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ทรงเทศนาโปรดสัตว์ มนุษย์ เทวดา พรหม ต่างๆ และเมื่อเสด็จดับขันธปรินิพพาน ได้มีการบันทึกเรื่องราวที่ปรากฏในคัมภีร์พระธรรมคำสอนต่างๆ เช่น พระไตรปิฎก รวมทั้งคัมภีร์ที่รจนาขึ้นโดยพระเถระในยุคสมัยต่างๆ สืบต่อกันมาเกี่ยวกับการเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วยเรื่องราวและพุทธวิธีในการสอนที่ต่างกันไปตามบุญบารมีของผู้สดับฟัง (แสงจันทร์ งาม, 2560: น.21-22)

และจากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสระเกษ พบว่าไม่มีผู้ทำการศึกษา แต่มีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (2550) เรื่อง “สืบสานตำนาน 1 ทศวรรษ ราชภัฏศรีสะเกษ : จากป่าสู่เมืองมหาวิทยาลัย ก้าวไกลด้วยคุณภาพการศึกษา นำพาท้องถิ่นสู่ความยั่งยืน” งานของชูวิทย์ นาเพีย และ ฉันทพงศ์ สารรัตน์ (2564) เรื่อง “ประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ” งานกลุ่มนี้เป็นประโยชน์คือ ทำให้ได้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประวัติ ความสำคัญของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสระเกษที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เช่นเดียวกันกับงานของประพันธ์ กุลวินิจัย (2556) เรื่อง “วิเคราะห์เรื่องพระพุทธรูปในฐานะปูชนียวัตถุของชาวพุทธ” งานของพระครูศรีปัญญาวิกรม (บุญเรือง ปญญาวิโร (เจนทรง) (2556) เรื่อง “สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในสังคมไทย” งานของวรรณะ กุลขำ (2554) เรื่อง “ร่องรอยและอิทธิพลของคติพุทธศาสนมหายานที่มีต่อความเชื่อและพิธีกรรมพื้นบ้านในจังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งงานวิจัยกลุ่มนี้ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับความเชื่อในท้องถิ่น และงานวิจัยของพระครูสุตธรรมราช พระมหาจิรวัฒน์ กนตวนโณ (กันจ) เรื่อง “ประวัติและพัฒนาการพระพุทธศาสนาในจังหวัดพิษณุโลก สมัยสุโขทัย : กรณีศึกษาพุทธศิลป์แบบพระพุทธรูปชินราช” งานของพระครูสุตธรรมาภรณ์ และพระมหาพน ขนดีโร (ลีดี) (2560) เรื่อง “การวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธรูปสำคัญกับการพัฒนาจิตใจและปัญญาในสังคมไทย” งานของอุมารินทร์ เลิศสหพันธ์ และ พระมหามิตร ฐิตปญโญ (2563) เรื่อง “คุณค่าความสำคัญของใบเสมาเมืองฟ้าแดดสงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์” และงานของพระใบฎีกาวิเชียร แดงประเสริฐ (2564) เรื่อง “วิเคราะห์คุณค่า คติความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างพระพุทธรูปหลวงพ่อดำวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร จังหวัดสุพรรณบุรี” ที่กล่าวเน้นถึงการศึกษาพระพุทธรูปโดยรวม พระพุทธรูปที่ประดิษฐานในแต่ละสถานที่ รวมถึงความสำคัญของโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาวิธีการวิจัยเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสระเกษกับการพัฒนาจิตใจและปัญญาในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของพระพุทธรูปในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธรูปในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษกับการพัฒนาจิตใจและปัญญาในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3. เพื่อวิเคราะห์พระพุทธรูปในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษในฐานะสัญลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม

ปัญหาการวิจัย

1. อิทธิพลของพระพุทธรูปในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษเป็นอย่างไร
2. อิทธิพลของพระพุทธรูปในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษกับการพัฒนาจิตใจและปัญญาเป็นอย่างไร
3. พระพุทธรูปในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษในฐานะสัญลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการศึกษาตามระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของพระพุทธรูปในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษที่ประดิษฐาน ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ขอบเขตด้านประชากร

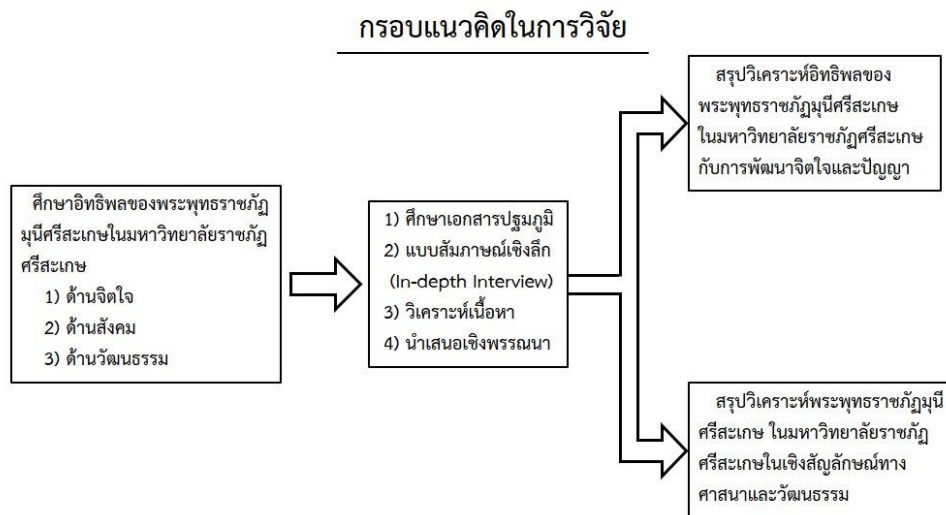
1) **ประชากร** ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดป่าศรีธาตุธรรม ผู้นำชุมชน นักวิชาการศาสนาและประวัติศาสตร์พุทธศิลป์ ประชาชนที่มานมัสการจำนวน 17 รูป/คน เพื่อให้ทราบถึงอิทธิพลของพระพุทธรูปกับการพัฒนาจิตใจและปัญญาในสังคมไทย โดยดำเนินการกระบวนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เนื่องจากผู้วิจัยมีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาการศึกษา จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ การสัมภาษณ์โดยกำหนดตัวผู้ตอบแทนเป็นการเฉพาะเจาะจง เพราะผู้ตอบเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัย ซึ่งบุคคลประเภทนี้เรียกว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญ อันเป็นการเลือกตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการ พิจารณาเลือกตัวอย่างด้วยตนเองเพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่รับจากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพมาดำเนินการประมวลผลข้อมูลส่วนนี้นำไปสู่ข้อค้นพบต่อไป

2) **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** คือ นักวิชาการประวัติศาสตร์พุทธศิลป์ ประชาชนผู้มานมัสการพระพุทธรูปโดยการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 17 รูป/คน

3) **พื้นที่และระยะเวลาศึกษา** ระยะเวลาในการศึกษารวมทั้งสิ้น 10 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2563 – 30 กันยายน 2564

กรอบแนวคิดในการวิจัย

พระพุทธรูปจัดอยู่ในอุเทศเจดีย์ คือ เจดีย์ที่สร้างอุทิศให้พระพุทธรูป ในการวิจัยนี้ศึกษาในขอบข่ายของพระพุทธรูปสำคัญที่มีพุทธศาสนิกชนเลื่อมใสศรัทธา มีคุณค่าและอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ดังกรอบแนวคิดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงอิทธิพลของพระพุทธราชภฏมุนีศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภฏศรีสะเกษ
2. ได้ทราบผลการวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธราชภฏมุนีศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภฏกับการพัฒนาจิตใจและปัญญา
3. ได้ทราบผลการวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธราชภฏมุนีศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภฏศรีสะเกษในฐานะสัญลักษณ์ทางศาสนาและปรัชญา
4. เป็นประโยชน์เชิงวิชาการต่อการศึกษาค้นคว้าอิทธิพลของอิทธิพลของพระพุทธราชภฏมุนีศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภฏศรีสะเกษกับการพัฒนาจิตใจและปัญญา
5. เป็นแนวทางต่อการศึกษาค้นคว้าอิทธิพลของพระพุทธรูปสำคัญในประเทศไทยกับการพัฒนาจิตใจและปัญญาในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษากรณีพระพุทธราชภฏมุนีศรีสะเกษที่ได้ทำการสำรวจพระพุทธรูปที่มีพุทธศาสนิกชนเลื่อมใสศรัทธา มีคุณค่า และอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนในมหาวิทยาลัยราชภฏศรีสะเกษ โดยศึกษาจากเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลและสืบค้นจากประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยอาศัยเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่เป็นแบบสัมภาษณ์เจาะลึกและการศึกษาจากข้อมูลที่มีผู้บันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประมวลผลออกมาในลักษณะของการพรรณนา ซึ่งนำไปสู่คำตอบในการศึกษาและสรุปตามหลักวิชาการประกอบการเขียนรายงานเพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวคิด

ความเชื่อ และคุณค่าเกี่ยวกับพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษในฐานะพระพุทธรูปสำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษต่อไป

ผลการศึกษาวิจัย

1. ประวัติและอิทธิพลของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ หมายถึง พระพุทธรูปของนักปราชญ์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย แสดงถึงการชนะมารและการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า (ไขศรีศรีอรุณ, 2547: น.16) ขนาดหน้าตัก 49 นิ้ว ที่หมายถึง สร้างขึ้นในโอกาสอันเป็นมหามงคลปีพุทธศักราช 2549 สร้างในสมัยรัชกาลที่ 9 เลข 4 หมายถึง อริยสัจ 4 ส่วนเลข 9 แสดงถึงความก้าวหน้าและเจริญรุ่งเรือง โดยได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (จุวิทย์ นาเพีย และ ฉันทพงศ์ สารรัตน์, 2564: น.51) จากนามคือ “พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ” หมายถึง พระพุทธรูปของนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 2) พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ หมายถึง พระพุทธรูปของนักปราชญ์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และ 3) พระพุทธราชภัฏเมธีศรีสะเกษ หมายถึง พระพุทธรูปของนักปราชญ์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยสำนักงานราชเลขาณการในพระองค์ฯ ได้นำความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว พระราชทานนามพระพุทธรูปดังกล่าวว่า พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ (เอกสารสำนักงานราชเลขาณการในพระองค์ฯ กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร วังสุโขทัย วันที่ 1 มีนาคม 2549 เอกสารมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ วันที่ 1 มีนาคม 2549 (2549ค) และ เอกสารมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ วันที่ 4 มีนาคม 2549 (2549ง)) ที่จัดสร้างขึ้นเนื่องในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน โดยภายหลังจากการสร้างศาลาประดิษฐานทรงศิลปะลาวประยุกต์ เป็นหลังคาซ้อนชั้นเป็นทรงสูง เป็นลักษณะหลังคาชั้นลด (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2564: น.145) บริเวณด้านหน้าและหลังศาลาประดับตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ภายในมีห้องราชภัฏมุนีศรีสะเกษ ตู้พระไตรปิฎก 2 หลัง ได้รับประทานจากสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) (มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2549ก: น.1 และ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2549ข: น.1)

และจากนั้นได้มีการเททองหล่อ เจิมแผ่นศิลาฤกษ์ เบิกพระเนตร โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชเป็นองค์ประธาน และมีการประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ศาลาประดิษฐานพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ โดยการจัดสร้างดังกล่าวมีการวางแผนเตรียมการมานาน และมีการจัดทำพระพุทธรูปองค์จำลองประดับห้องผู้บริหารและห้องเกียรติยศในมหาวิทยาลัยและเหรียญที่ระลึกมากมายโดยมีเกจิอาจารย์ชื่อดังทั่วภาคอีสานนั่งปรกเจริญพุทธมนิเทศกรรมจำนวน 64 รูปในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2549 (มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2544: น.12) ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชเป็นองค์ประธาน และยังใช้เป็นภาพประดับปกเอกสารและสื่อสำคัญของมหาวิทยาลัยด้วย นอกจากนี้บริเวณรอบศาลาประดับด้วยปฏิมารกรรมเหตุการณ์สำคัญในพุทธประวัติ เช่น ประสูติ ตรัสรู้ ปางบำเพ็ญทุกรกิริยา ปางตัดพระเมาฬี ปางแสดงพระธรรม และ ปางปรินิพพาน รวมถึงใบเสมาขนาดเล็ก ที่ช่วยเสริมความศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษที่ประดิษฐานเป็นประธานในศาลานั้นด้วย

ภาพที่ 2-8 บทบาทของพระพุทธรูปในพิธีการรับทราบของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ที่มา: คณะผู้วิจัย, พัฒนาการ เขตนิมิตร และ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ดังกล่าว อิทธิพลของหลวงปู่พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษมี อิทธิพลต่อครอบครัว โดยเฉพาะ ชุมชนแถบโนนบก้าจะมีที่พึ่งทางใจคือ วัดพานตา วัดป่าศรัทธาธรรม และพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ ดังคำกล่าวของชาวบ้านท่านหนึ่งที่ว่า “โดยตั้งแต่แรกเริ่มเกิดขึ้นมาเป็นครอบครัวที่อยู่ใกล้วัด โยมพ่อโยมแม่อีกจะถวายตัวให้เป็นลูกหลวงปู่ เพราะลูกผมเกิดในปี พ.ศ.2549 ก็คิดว่าจะทำให้เจ้าเก่งกาจสามารถ จะด้วยคำที่ว่า เป็นลูกหลวงปู่ ซึ่งเวลาไปไหนมาไหนเราก็ไม่อดไม่อยาก ซึ่งเราก็เชื่ออย่างนั้น แม้กระทั่ง เราได้เข้ามาบวชเป็นพระที่วัดป่าศรัทธาธรรมที่มีทางเดินเชื่อมในบริเวณด้านหลังเชื่อมกับศาลาพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษแห่งนี้ เราก็ได้มากราบหลวงปู่ ก็มีความเจริญก้าวหน้าตามลำดับ ซึ่งหลวงปู่ถือว่า มีอิทธิพลต่ออาณาและครอบครัวมานานจนทุกวันนี้ และโดยส่วนตัวของนำเหรียญพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษพกติดตัวแล้วจะทำให้รู้สึกอบอุ่นสบายใจ เห็นได้ว่าเหรียญพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษเมื่อพกแล้ว จะทำให้รู้สึกอุ่นใจ สบายใจ เห็นได้ว่าพระพุทธราชภัฏมุนีได้เข้ามามีอิทธิพลต่อพุทธศาสนิกชนเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยพ่อแม่จะถวายตัวลูกที่เกิดขึ้นมาให้เป็นลูกหลวงปู่ เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้ลูกปลอดภัย ปราศจากโรคภัยเบียดเบียน เวลาไปไหนมาไหนไม่อดอยาก มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตตามลำดับ” (วีรภาพ เด่นดวง, 2564: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 9-11 ปฏิมากรมพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ
ที่มา: คณะผู้วิจัย, พัฒนาการ เขตนิมิตร และ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

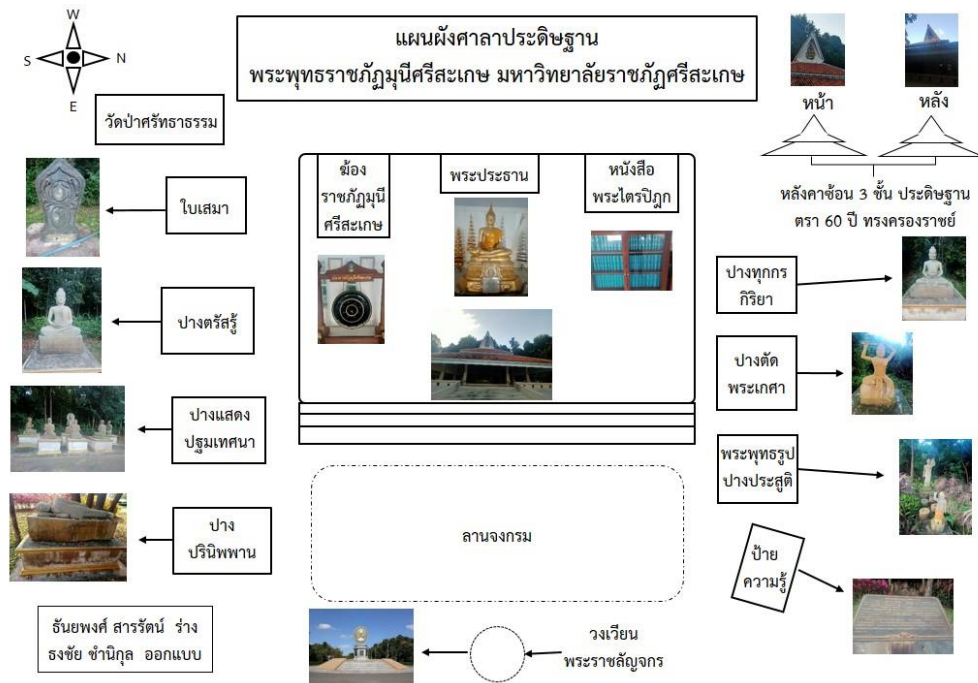
อิทธิพลต่อสังคม คือ เป็นพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏมุนีศรีสะเกษให้ความช่วยเหลือหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย รวมถึงหน่วยงานภายนอก โดยนำเงินบริจาคที่มาจากประชาชนทั่วไปที่มากกราบไหว้พระพุทธราชภัฏมุนีไปช่วยส่งเสริมสนับสนุนสังคมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะสมทบกองทุนเพื่อพัฒนาของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

อิทธิพลด้านวัฒนธรรม เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัย เช่น การจัดตั้งโรงทาน งานบุญกฐิน ผ้าป่า สงกรานต์ รวมถึงในบางครั้ง คนที่มาขอพรหลวงปู่แล้วประสบความสำเร็จจะมาแก้บนด้วยการรำ เต้นหรือวิ่งรอบศาลาหรือมหาวิทยาลัย รวมถึงการถวายของ ดังกล่าวล้วนบ่งบอกถึงความศรัทธาถึงคุณค่าขององค์หลวงปู่ได้ ตลอดจนศาลาที่จำลองศิลปะลาวประยุกต์ ซึ่งคุณค่านี้สามารถรับรู้ได้จากความสัมพันธ์กับรูปลักษณ์ ประสานสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางพระพุทธศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นมรดกตกทอดให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา สร้างพุทธศิลป์อันวิจิตรให้ผู้ที่สักการบูชาเกิดความเลื่อมใสศรัทธา

อิทธิพลด้านเศรษฐกิจ จากการที่ประชาชนมากกราบไหว้สักการะพระพุทธรูปองค์นี้ทำให้การท่องเที่ยวในชุมชนโนนบก้า ไทยพันทา มีการเติบโต ชาวบ้านโดยรอบมีการประกอบอาชีพ มีการค้าขาย ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564)

โดยเฉพาะดอกไม้ พวงมาลัย และของแถมที่สัมพันธ์กับวัดป่าศรีธรรมเป็นพื้นที่ขายสินค้าต่าง ๆ และมีคนเฝ้าขายในช่วงเช้าให้กับคนที่มากราบไหว้ขอพร ซึ่งเป็นการส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชนได้เป็นอย่างดี

อิทธิพลด้านจิตใจ หลวงพ่อพระพุทธรักษาภูมุนีศรีสะเกษเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีที่พึ่งพิงทางใจ ให้ความรู้สึกปลอดภัย อุ่นใจ สบายใจ และเป็นสิ่งเตือนใจในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตั้งมา ละเว้นจากการทำชั่วทั้งปวง อีกทั้งยังเป็นการจรรโลงสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะองค์อุปถัมภ์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษด้วยจากนามพระราชทานของพระพุทธรูป

ภาพที่ 12 แผนผังศาลาประดิษฐานพระพุทธรักษาภูมุนีศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ที่มา: คณะผู้วิจัย, ธงชัย ชำนิกุล

ภาพที่ 12-13 งานแถลงข่าวพิธีพุทธาภิเษกและพิธีเททองหล่อพระพุทธรักษาภูมุนีศรีสะเกษ และงานไหว้ครูบูรพาจารย์งานศิลป์ ที่จัดบริเวณศาลา
ที่มา: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

2. วิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษในการพัฒนาจิตใจและปัญญา

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับอิทธิพลของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษกับการพัฒนาจิตใจและปัญญา พบว่า “คนทั่วไปที่มาขอพรหลวงพ่อ แรกเริ่มเดิมทีเลยเหมือนกับไม่มีหวังก็ต้องมาวิงวอนขอพรหลวงพ่อกว่า ถ้าขายที่ได้ ถ้าได้เลื่อนตำแหน่ง ถ้าได้สอบบรรจุได้ ถ้าได้สอบได้ เมื่อทุกคนมายังไม่รู้ว่าจะสำเร็จหรือเปล่า ก็ได้มาสัญญาหรือที่เรียกว่า บนบานศาลกล่าว และเมื่อประสบความสำเร็จตามที่ได้ให้คำสัญญา หรือบนบานไว้ ก็มาแก้บนตามที่ให้สัญญากับหลวงพ่อไว้ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาจิตใจคือ เมื่อมาขอพรหลวงพ่อแล้ว เกิดการสัญญาสัญญา การสัญญาสัญญาก็หมายความว่า ต้องเป็นสัจจะสัจจะที่ว่าถ้าเกิดเราประสบความสำเร็จแล้ว เราจะทำตามสัจจะที่ว่าไว้กับหลวงพ่อ” (อุทัย แสงสว่าง, 2564: สัมภาษณ์) และ “เวลามาราบไหว้หลวงพ่อแล้วทำให้รู้สึกสบายใจ ถึงแม้จะเป็นพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัย อาจไม่เป็นที่รู้จักมากนักเหมือนพระประจำจังหวัด ดิฉันเชื่อว่าบางคนที่มากราบไหว้มาอธิษฐาน เมื่อได้ตามที่อธิษฐานแล้วก็กลับมาอีก และเมื่อมีหลวงพ่อดิตตแล้วทำให้รู้สึกว่าจิตใจดีขึ้นเมื่อจิตใจดีก็พอที่จะไปต่อสู้กับการงานได้ ต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บ และดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาทตามหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรื่องความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์อันนี้เราลบล้างไม่ได้ แต่ที่เราได้คือความมุ่งมั่นความตั้งใจในสิ่งนั้นๆ จึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จ แรกๆ อาจจะอาศัยอภินิหารความเชื่อก่อนที่จะเข้ามาในพระพุทธศาสนา ก่อนที่จะมาเข้าใจหลักธรรมที่แท้จริงได้ก็ต้องอาศัยตรงนี้ก่อนบางคนไม่ค่อยได้กราบพระไหว้พระ ไม่ค่อยได้ทำความดี พอตอนหลังมาก็ได้มากราบหลวงพ่อพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ ก็คิดในทางดี แล้วก็มาพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้นตามลำดับ” (เยาวพา เสนาพันธุ์, 2564: สัมภาษณ์) สำหรับบางคนที่มีอารมณ์ร้อนเกรี้ยวกราดอยู่ในจิตใจ เมื่อได้เข้าไปในศาลาซึ่งเป็นสถานที่ประดิษฐานขององค์พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษแล้วก็จะทำให้ความเกรี้ยวกราดภายในจิตใจนั้นเบาบางลง เกิดความอ่อนน้อมถ่อมตน เพราะมีความเคารพศรัทธาต่อพระพุทธรูปเหล่านั้น (แหล่งเดิม, 2564: สัมภาษณ์) เช่นเดียวกันกับงานไหว้ครูบูรพาจารย์ ที่มีเรื่องกล่าวว่า “เกิดความมหัศจรรย์ แสงแดดที่แผดจ้ากลับพลันหายไป ความร้อนในช่วงสงกรานต์กลางเดือนห้ายังเกิดเมฆดำทะมึน ลมปั่นป่วน ฟ้าคะนอง ก้องในอากาศบันดาลให้ฝนโปรยลงมาด้วยความเย็นฉ่ำใจทั่วหน้าทุกคน ในที่นั้นเกิดความยินดีพากันอธิษฐานจิตของหลวงพ่ोजักทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข คือความร้อนคลายความทุกข์ให้หมดไปดุจสายฝนที่เมฆนิลลพทำให้ชุ่มฉ่ำ เจริญอกงามด้วยธัญญาหาร และในบัดนี้ได้ปรากฏเป็นความจริงแจ้งประจักษ์ว่าหลวงพ่อดิตตบันดาลให้เกิดสภาพการณ์อย่างนั้นแก่ทุกคนที่ประพฤติดุกรรม” (ทวีชาติ ยิงยง, 2564: สัมภาษณ์) เช่นเดียวกับเวลาจะสอบที่มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ พ่อแม่ผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะบอกว่าให้ไปกราบพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษก่อน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว แนะนำสิ่งที่ดีให้กับลูกก่อนที่จะไป แต่ถ้าใครจะไปคัดเลือกทหารอย่าเดินผ่านหน้าศาลาประดิษฐานพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ ถ้ามาบอกว่าอย่าให้ติดทหาร อันนี้ไม่ได้เพราะหลวงพ่อชอบทหาร อันนี้ห้ามเลย แต่ถ้าอยากได้อยากติดต้องมาเลย (วีรภาพ เด่นดวง, 2564: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 14 องค์พระและคำบูชา

ที่มา: คณะผู้วิจัย

3. การวิเคราะห์พระพุทธรูปภูมิศรีสะเกษในฐานะสัญลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม

พระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์ในทางพระพุทธศาสนาเป็นวัตถุธรรมที่สร้างขึ้นเพื่อแทนองค์จริงของพระพุทธเจ้า การสร้างพระพุทธรูปขึ้นมา นอกจากความเป็นวัตถุสำคัญแล้ว ยังแฝงไว้ด้วยปรัชญาและคติคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2550: น.5) เป็นการสร้างตามแนวคิดของพุทธเจดีย์ 4 ซึ่งพระพุทธรูปจัดเป็นอุทเทสิกเจดีย์ (ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา, 2547: น.9) และเป็นการสร้างเพื่อยกย่องบูชาบุคคลที่ควรบูชาตามหลักมงคลสูตร นอกจากนี้การบูชาพระพุทธรูปในฐานะองค์แทนของพระพุทธเจ้าถือเป็นหลักธรรมสำคัญประการหนึ่งในหลักการธรรม 6 ประการ ได้แก่ วัตถุเคารพบูชา คือ การแสดงความเคารพพระศาสดาด้วย (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, 2554: น.7) ตลอดจนการสร้างพระพุทธรูป ถือเป็นศูนย์กลางในการยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นกำลังใจแก่ประชาชน การสร้างพระพุทธรูปเป็นการเผยแผ่พระพุทธคุณ เผยแผ่พระพุทธประวัติ เผยแผ่หลักธรรมตามที่มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ คุณค่าเชิงจริยธรรม และคุณค่าต่อการดำรงรักษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่มีพัฒนาการควบคู่มาพร้อมกับการตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ภาพที่ 15-20 บทบาทของพระพุทธรูปภูมิศรีสะเกษกับความศรัทธาของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยฯ
ที่มา: คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 21-22 บทบาทของพระพุทธรูปในฐานะศรีสะเกษกับความศรัทธาของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยฯ

ที่มา: จิตติพงษ์ ชินศรี

พระพุทธรูปในฐานะศรีสะเกษถือว่าเครื่องหมายแทนพระรัตนตรัย เมื่อได้กราบไหว้บูชาจะได้ผลความเป็นมงคลและเชื่อว่ามีอานุภาพ มีความศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น พระพุทธรูปจึงได้รับความนิยมสักการะกราบไหว้ของชาวพุทธจากความเชื่อที่แตกต่างไป ซึ่งเมื่อกล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญของสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา สามารถจำแนกประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1) เป็นเครื่องมือในการสร้างศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน จะเห็นว่า พระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์สำคัญเนื่องจากเป็นองค์แทนของพระพุทธเจ้า ซึ่งศิลปินได้พยายามที่จะสะท้อนสัญลักษณ์ของความสะอาด สงบ และสว่างของพระพุทธเจ้าออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม ฉะนั้น เมื่อใดก็ตามที่พุทธศาสนิกชนซึ่งจะมีความทุกข์หรือไม่ก็ตามได้มีโอกาสกราบไหว้บูชาพระพุทธรูปหรือภาพวาดจะสามารถรับรู้ และสัมผัสคุณค่าดังกล่าวทางจิตใจ อันจะทำให้ความศรัทธาต่อพระรัตนตรัยมั่นคงมากยิ่งขึ้น

2) เป็นเครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจในการประกอบกุศลธรรม เนื่องจากพระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์ที่ถือได้ว่าเป็นองค์แทนของพระพุทธเจ้า ฉะนั้น จุดเด่นประการหนึ่งของพระพุทธเจ้าคือ การที่พระองค์ทรงเป็นมนุษย์ และให้ความสำคัญกับมนุษย์ว่า “มนุษย์ที่ฝึกตนดีแล้ว เป็นผู้ประเสริฐที่สุด” พระองค์จึงเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับมนุษย์ในการสร้างแรงจูงใจเพื่อที่จะพัฒนาตนเองให้ก้าวไปสู่ความพ้นทุกข์ดังที่พระองค์เคยเป็นต้นแบบดังกล่าว

3) เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชน จะเห็นว่า พระพุทธรูปในฐานะที่เป็นพระเครื่องนั้น สามารถเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของพุทธศาสนิกชน โดยมีการพกพระเครื่องติดตัวหรืออัญเชิญไว้ในยานพาหนะเพื่อเป็นสิริมงคล ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการสร้างกำลังใจ และความมุ่งมั่นต่อการดำเนินชีวิตและการงาน อย่างไรก็ดี เมื่อใดก็ตามที่พุทธศาสนิกชนมีใจที่เข้มแข็งเพียงพอแล้ว เขาก็จะสามารถข้ามพ้น และพัฒนาใจของตัวเองไปสู่การรวมเป็นหนึ่งกับพระรัตนตรัย สุดท้ายแล้วที่พึงภายนอกจะไม่มีมีความจำเป็นอีกต่อไป (ดนัย ไชยโยธา, 2557: น.15-16)

4) เป็นสื่อธรรมที่สะท้อนประวัติและความเป็นมาของพระพุทธศาสนา จะเห็นว่าสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาได้สะท้อนให้เห็นถึงบริบทของพระพุทธศาสนาที่สืบเนื่องตั้งแต่สมัยสุโขทัยในด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ และรัฐศาสตร์ สื่อถึงจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ไทยที่มีพระพุทธรูปที่สวยงามแตกต่างกันไปตั้งแต่จุดเริ่มต้นทั้งดงามของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษที่มีพัฒนาการมาจนครบ 20 ปี ใน พ.ศ.2564

5) เป็นสื่อที่สะท้อนศิลปะและวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยจะเห็นว่าสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูป ศาสนพิธีเป็นสื่อที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิต

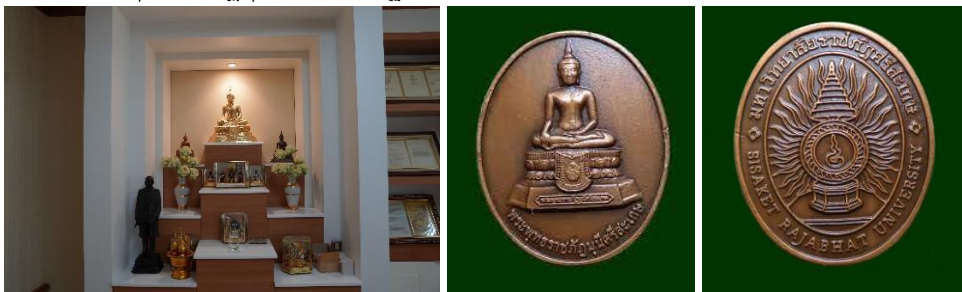
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564)

ของประชาชนในสังคมต่างๆ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีเอกลักษณ์และจุดเด่นในด้านวัฒนธรรม ศิลปกรรม และจิตกรรมต่างกัน ซึ่งวัฒนธรรมและศิลปะดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความงดงามของจิตใจที่ซ่อนอยู่ภายใน

6) เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาจิตใจของประชาชนให้เข้าถึงธรรมะอย่างแท้จริง จะเห็นว่าศาสนา พิธีและศาสนธรรม เป็นเครื่องมือสำคัญในการหล่อหลอม และพัฒนาคุณค่าทางจิตใจให้งดงามและเป็นสุขมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสนาพืธีจะเป็นเครื่องมือในการน้อมนำจิตใจของผู้ปฏิบัติให้เข้าถึงและเข้าใจคุณค่าของธรรมะมากยิ่งขึ้น

7) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระเบียบ วินัย และสร้างความสามัคคีของพุทธศาสนิกชน ในประเด็นนี้ หลักศาสนาพืธีจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาพุทธศาสนิกชนให้รู้จักระเบียบขั้นตอน และแนวทางในการปฏิบัติตนต่อพระรัตนตรัย อันจะนำไปสู่การปฏิบัติทางกาย วาจา และใจ อย่างประสานสอดคล้องและสามัคคีกันมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ พุทธศิลป์ของพระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ สามารถเป็นสื่อที่สร้างความศรัทธาที่เกิดขึ้นกับผู้ที่ได้มาราบรื่นมัสการได้ วิธีการเผยแพร่ของพระพุทธรเจ้าท่าน พระองค์มิได้เลือกชนชั้นวรรณะใด ๆ ทั้งสิ้น ให้ความเสมอภาคกัน เพื่อให้ทุกคนพ้นจากความทุกข์ที่พระองค์พอจะทรงบรรเทาได้ ทุกคนมีความศรัทธา เกิดพลังแห่งความดี มีการไปเข้าบูชาพระจำลองกับเหรียญที่ระลึกจากฝ่ายประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษไปไว้สักการบูชาประจำบ้านและประจำตัว เพื่อบรรเทาทุกข์ เมื่อมีปัญหาที่ระลึกถึงองค์ท่านในการขัดเกลาทางจิตใจ และแก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญา มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีหลักพระธรรมคำสอนที่งดงาม เป็นเครื่องดำเนินชีวิตต่อไปเพื่อดับทุกข์ได้ในปัจจุบัน จึงเป็นผลสัมฤทธิ์ขององค์พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญต่อประชาชนทั่วไปที่ได้พบเห็น

ภาพที่ 23-25 พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษองค์จำลองประดิษฐานภายในห้องเกียรตินิยม และเหรียญที่ระลึก

ที่มา: คณะผู้วิจัย, พัฒนกร เขตนิมิตร, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

เห็นได้ว่า พระพุทธรูปสำคัญเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย และเป็นเครื่องหมายสื่อแทนพระพุทธรเจ้าที่มีคุณค่าทางจิตใจต่อพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก เป็นรากฐานแห่งจาริตประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนถึงตาย เป็นสัญลักษณ์สำคัญในทางพระพุทธศาสนา เป็นวัตถุธรรมที่สร้างขึ้นเพื่อแทนองค์จริงของพระพุทธรเจ้า และแผ่ไว้ด้วยปรัชญาและคติคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง นำมาสู่ความระลึกถึงพระพุทธรเจ้าในฐานะเป็นบุคคลสำคัญผู้เป็นบรมครูและเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนเพื่อให้พ้นทุกข์อันเป็นแก่นคำสอนของพระพุทธศาสนา

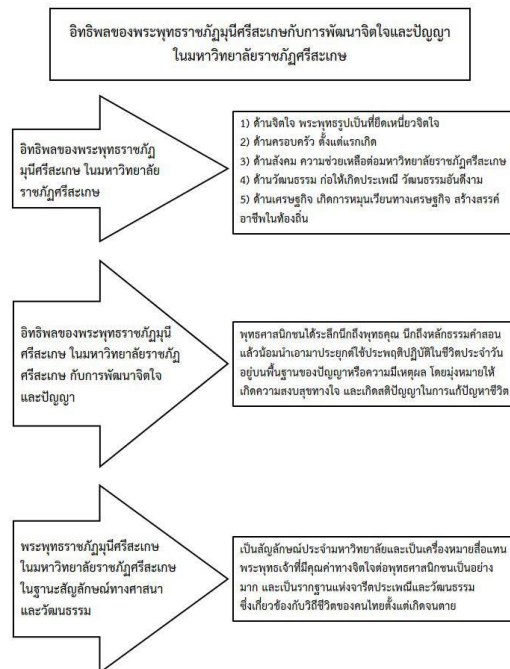
กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้คือ 1) อิทธิพลของพระพุทธรราชภัฏมุนีศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ สามารถสรุปได้ว่า อิทธิพลทางด้านจิตใจ พระพุทธรูปเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีที่พึ่งทางใจให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย อุ่นใจ สบายใจ และเป็นสิ่ง

เดือนใจในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ละเว้นจากการทำชั่วทั้งปวง มีอิทธิพลต่อครอบครัว โดยพระพุทธรูปได้เข้ามามีอิทธิพลต่อพุทธศาสนิกชนเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยพ่อแม่จะถวายบุตรธิดาให้เป็นลูกหลวงพ่ เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้บุตรธิดาปลอดภัย ปราศจากโรคภัยเบียดเบียน เวลาไปไหนมาไหนไม่อดไม่ยาก มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตตามลำดับ มีอิทธิพลต่อสังคม กล่าวคือ การที่มหาวิทยาลัยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่ได้ให้ความช่วยเหลือต่อหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน โรงเรียน สถานพยาบาลต่าง ๆ โดยอาศัยเงินบริจาคที่มาจากประชาชนทั่วไปที่มากราบไหว้สักการะ ไปช่วยส่งเสริมสนับสนุนสังคมในด้านต่าง ๆ ส่วนอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรม จะมีความโดดเด่นมากที่สุด โดยก่อให้เกิดประเพณีวัฒนธรรมที่จัดขึ้นเกี่ยวกับองค์พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษ เช่น งานทอดกฐิน ผ้าป่า งานวันระลึกการก่อตั้งมหาวิทยาลัย วันราชภัฏ พิธีเชิญพระราชลัญจกร งานไหว้ครูของสาขาวิชาต่าง ๆ ที่สื่อถึงการไหว้ครูและพระรัตนตรัยไปพร้อม ๆ กัน รวมถึงงานไหว้ครูบูรพาจารย์งานศิลป์ และกิจกรรมการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาของสาขาวิชาสังคมศึกษา เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ส่วนอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจ จากการที่มีประชาชนมากราบไหว้สักการะองค์พระรวมถึงการที่มาติดต่อราชการในมหาวิทยาลัย ทำให้การท่องเที่ยวในชุมชนมีการเติบโต ชาวบ้านบริเวณโดยรอบได้ประกอบสัมมาชีพ มีอาชีพค้าขาย ขายสินค้าต่าง ๆ ให้กับคนที่มากราบไหว้ขอพร ซึ่งเป็นการส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชนได้เป็นอย่างดี

การวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธราชภัฏศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษกับการพัฒนาจิตใจ และปัญญา พบว่า การที่พุทธศาสนิกชนได้มากราบไหว้สักการะ ซึ่งเป็นเครื่องหมายสื่อแทนพระพุทธเจ้า ได้ระลึกรู้ถึงพุทธคุณ นึกถึงหลักธรรมคำสอนและน้อมนำเอามาใช้ประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อยู่บนพื้นฐานของปัญญาหรือความมีเหตุผล โดยมุ่งหมายให้เกิดความสงบทางใจและเกิดสติปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิต ก็เชื่อได้ว่าได้พัฒนาจิตใจ และปัญญา สามารถอบรมเจริญวิปัสสนาซึ่งเป็นหนทางการดับกิเลสหรือความหลุดพ้นได้

การวิเคราะห์พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษในฐานะสัญลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม เห็นได้ว่า พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษเป็นสัญลักษณ์สำคัญของมหาวิทยาลัย และเป็นเครื่องหมายสื่อแทนพระพุทธเจ้าที่มีคุณค่าทางจิตใจต่อพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก เป็นรากฐานแห่งจารีตประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนถึงตาย เป็นสัญลักษณ์สำคัญในทางพระพุทธศาสนา เป็นวัตรธรรมที่สร้างขึ้นเพื่อแทนองค์จริงของพระพุทธเจ้า และแผ่ไว้ด้วยปรัชญาและคติคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง นำมาสู่ความระลึกถึงพระพุทธเจ้าในฐานะเป็นบุคคลสำคัญผู้เป็นบรมครูและเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนเพื่อให้พ้นทุกข์อันเป็นแก่นคำสอนของพระพุทธศาสนา

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 26 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย
ที่มา: คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 27 พระพุทธรูปภูมิศรีสะเกษเมื่อแรกประดิษฐาน
ที่มา: ผศ.ดร.อาสนะ เชิดชู

ภาพที่ 28 บทบาทของศาลาประดิษฐานพระพุทธราชภัฏมณีศรีสะเกษในวันราชภัฏสดุดี
ที่มา: ประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

1) อิทธิพลของพระพุทธราชภัฏมณีศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มีอิทธิพลต่อครอบครัว สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และจิตใจ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสิริรัตนานุวัตร และคณะ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “อิทธิพลการบนบาน บวงสรวงในสังคมไทย” ซึ่งพบว่า พื้นฐานแนวคิดของการบนบานนั้น มีตำนานพัฒนาการมาจากวิถีชีวิตของชาวอินเดียแต่โบราณกาล ที่มีความเชื่อพิธีบูชาอัญ ซึ่งใช้ชีวิตสัตว์เป็นๆ มาเพื่อบูชาเทพเจ้า ต่างจากการบนบานบวงสรวงที่ไม่ได้ใช้ชีวิตสัตว์เป็นๆ เป็นลักษณะทำพิธีกรรม คือ การสงเคราะห์ เช่น เทวดาผี คือปฏิบัติตนที่ดีต่อเทวดาในฐานะมีส่วนสำคัญในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า พิธีกรรมทางศาสนาเกือบทุกพิธีจะอัญเชิญเทวดาจากทุกสารทิศมาร่วมพิธีเพื่อรับรู้รับฟังและขอให้ช่วยคุ้มครอง ให้โชคลาภแก่ชีวิตทรัพย์สินด้วย

2) การวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธราชภัฏมณีศรีสะเกษในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษกับการพัฒนาจิตใจและปัญญา ที่พบว่า การที่พุทธศาสนิกชนได้มากราบไหว้สักการะพระพุทธรูปสำคัญ ซึ่งเป็นเครื่องหมายสื่อแทนพระพุทธเจ้า ได้ระลึกนึกถึงพุทธคุณ นึกถึงหลักธรรมคำสอนแล้วน้อมนำเอามาใช้ประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อยู่บนพื้นฐานของปัญญาหรือความมีเหตุผล โดยมุ่งหมายให้เกิดความสงบทางใจ และเกิดสติปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิต ก็เชื่อว่าได้พัฒนาจิตใจและปัญญา สามารถอบรมเจริญวิปัสสนาซึ่งเป็นหนทางการดับกิเลส หรือความหลุดพ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสิริรัตนานุวัตร และคณะ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “อิทธิพลการบนบาน บวงสรวงในสังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า แม้ว่า

สังคมไทยเป็นสังคมพุทธแต่ก็ยังมีเรื่องพิธีกรรมการขนาน บวงสรวงอยู่มีใช้แต่พิธีกรรมของชาวบ้านเท่านั้น แม้แต่พิธีกรรมที่เป็นของพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะก็ยังมีพิธีกรรมนี้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

3) การวิเคราะห์พระพุทธรูปราชภัฏนิศรีสะเกษในฐานะสัญลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม เห็นได้ว่า พระพุทธรูปราชภัฏนิศรีสะเกษเป็นสัญลักษณ์สำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เป็นวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นเพื่อแทนองค์จริงของพระพุทธเจ้า สอดคล้องกับงานศึกษาของพระครูศรีปัญญาวิกรม (บุญเรือง ปญญาวิโร/เจนทร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในสังคมไทย (2558) ที่พบว่า พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการสร้างหรือการกำหนดสัญลักษณ์ใช้ในสังคมไทย และสัญลักษณ์เหล่านั้นก็มีอิทธิพลต่อสังคมไทยอย่างกว้างขวาง ทำนองกลับกัน คติความเชื่อของสังคมไทยก็มีอิทธิพลสำคัญต่อการกำหนดสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาเพื่อรับใช้สังคมด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. คณะสงฆ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมกับการพัฒนาจิตใจและปัญญา
2. คณะสงฆ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรบริหารจัดการศาสนสถานให้มีความเหมาะสม เอื้อต่อการกราบไหว้สักการะองค์พระพุทธรูปและเจริญภาวนา
3. คณะสงฆ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเชื่อและการปฏิบัติตนต่อพระพุทธรูป
4. การจัดสร้างพระพุทธรูปสำคัญต่าง ๆ ไม่ควรจัดสร้างเพื่อพุทธพาณิชย์ โดยใช้ความเชื่อและศรัทธาไปหาผลประโยชน์ด้วยการโฆษณาสรรพคุณ การอ้างอิงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ โดยไม่คำนึงถึงหลักธรรมคำสอนที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการวิเคราะห์พิธีกรรมและการขนานกับพระพุทธรูปสำคัญ
2. ควรศึกษารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมกับการพัฒนาจิตใจและปัญญา
3. ควรศึกษาพระพุทธรูปสำคัญกับการพัฒนารูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย
4. เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์พระพุทธรูปสำคัญในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอื่น ๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนที่ให้คำแนะนำในการจัดทำโครงการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบคุณผู้ร่วมโครงการวิจัย ได้แก่ พระเถรานุเถระ พระสงฆ์ นักวิชาการ และพุทธศาสนิกชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในกระบวนการวิจัยในทุกด้าน จึงทำให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน รวมทั้งฝ่ายประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะคุณพัฒนากร เขตนิมิตร ที่ช่วยหาภาพประกอบให้อย่างเต็มใจยิ่ง ขอขอบคุณ ผศ.ดร.อาสนะ เจริญชู ผู้อำนวยการสถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และลูกศิษย์จิตติพงษ์ ชินศรี ที่อนุเคราะห์ภาพประกอบเพิ่มเติม ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ให้

หยิบยืมเอกสารหายากจากห้องประวัติมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ขอบคุณลูกศิษย์ธัชชัย ชำนิกุล ที่ช่วยออกแบบแผนผังศาลาพระและแผนผังเนื้อหาเพิ่มเติม ส่วนคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์พระพุทธราชภัฏมุนีศรีสะเกษในฐานะพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ผู้ปกปักรักษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และขอมอบให้เป็นความดีความชอบแก่มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษในฐานะที่ครบ 20 ปีแห่งการสถาปนาใน พ.ศ.2564 และก้าวสู่ปีที่ 21 หรือทศวรรษที่ 3 และพระเถรานุเถระ พระสงฆ์ นักวิชาการ พุทธศาสนิกชนที่ใช้ข้อมูลเพื่อการวิจัยทุกท่านทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

- แก้ว จันทรงาม. (2560). ศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- ไชศรี ศรีอรุณ. (2547). พระพุทธรูปปางต่างๆ ในสยามประเทศ : ประวัติความเป็นมาของพระพุทธรูปตั้งแต่มหานิยมกรรมจนถึงมหาปรินิพพาน. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- ซูวิทย์ นาเพีย และ ธนียพงศ์ สารรัตน์. (2564). ประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. ศรีสะเกษ: สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- दनัย ไชยโยธา. (2552). พจนานุกรมคำศัพท์พระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- दनัย ไชยโยธา. (2557). พจนานุกรมคำศัพท์พระพุทธศาสนาฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2503). ตำนานพระพุทธรูปเจดีย์. กรุงเทพฯ: ศิวพร. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทานในงานพระศพ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ณ พระเมรุวัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 26 เมษายน พุทธศักราช 2503.
- ทวีชาติ ยิ่งยง. ชาวเมืองศรีสะเกษ. สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2564.
- ประพันธ์ กุลวินิจฉัย. (2556). วิเคราะห์เรื่องพระพุทธรูปในฐานะปูชนียวัตถุของชาวพุทธ. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2542). พระพุทธศาสนาคืออะไร. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระครูศรีปัญญาวิกรม (บุญเรือง ปัญญาวิโร/เจนทนต์). (2558). สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสิริรัตนานุวัตร และคณะ. (2555). การบบาน บวงสรวง : แนวคิดหลักการและอิทธิพลต่อสังคมไทย. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุตธรรมาภรณ์ พระมหาพวน ชนดิโร (ลิตี). (2560). รายงานการวิจัยย่อยที่ 3 เรื่อง การวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธรูปสำคัญกับการพัฒนาจิตใจและปัญญาในสังคมไทย. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร.

- พระใบฎีกาวิเชียร แดงประเสริฐ. (2564). วิเคราะห์คุณค่าคติความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างพระพุทธรูป
หลวงพ่อดำวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์. 7(4): 17-32.
- พระมหาจิรวัฒน์ กนตวนโณ (กันจู). (2560). ประวัติและพัฒนาการพระพุทธศาสนาในจังหวัดพิษณุโลก
สมัยสุโขทัย : กรณีศึกษาพุทธศิลป์แบบพระพุทธรชินราช. วารสาร มจร. พุทธศาสตร์
ปริทรรศน์. 1(1): 62-75.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2549ก). สัจจัตถ์พิธีเททองและพิธีพุทธาภิเษกพระพุทธรูป
ศรีสะเกษ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. ม.ป.ป.: ม.ป.พ..
- มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2549ข). แผ่นพับขอเชิญร่วมบริจาคจัดสร้างพระพุทธรูปประจำ
มหาวิทยาลัยและศาลาประดิษฐานพระพุทธรูปศรีสะเกษ. ม.ป.ป.: ม.ป.พ..
- มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2549ค). เอกสารมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 1 มีนาคม 2549.
ม.ป.ป.: ม.ป.พ..
- มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2549ง). เอกสารมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 4 มีนาคม 2549.
ม.ป.ป.: ม.ป.พ..
- มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2554). สืบสานตำนาน 1 ทศวรรษ ราชภัฏศรีสะเกษ : จากป่าสู่เมือง
มหาวิทยาลัย ก้าวไกลด้วยคุณภาพการศึกษา นำพาท้องถิ่นสู่ความยั่งยืน. อุบลราชธานี:
ยงสวัสดิ์ดีออฟเซตการพิมพ์
- เยาวภา เสนาพันธุ์. ชาวเมืองอุบลราชธานี. สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2564.
- วรรณะ มูลคำ. (2554). ร่องรอยและอิทธิพลของคติพุทธศาสนamahayanที่มีต่อความเชื่อและพิธีกรรม
พื้นบ้านในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัย
ประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีรภาพ เต่นดวง. ชาวเมืองศรีสะเกษ. สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2564.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2564). พุทธศิลป์ไทยในอาเซียน. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุภาวดี เจริญเศรษฐม. (2548). ความเชื่อ : มิติแห่งเหตุผลและความมกมาย. วารสารรามคำแหง
27(3): 74-101.
- สุวรรณ สุวรรณโว. (2546). พื้นฐานความเชื่อของสังคมไทย. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2550). คำบรรยายพระไตรปิฎก. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- สันติ เล็กสุขุม. (2547). ศิลปะสุโขทัย. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ. (2554). ข้อควรระวังในการใช้
สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.

หลวงบริบาลบุรีภัณฑ์. (2496). ลักษณะพระพุทธรูปสมัยต่างๆ ในประเทศสยาม. พระนคร: ศรีกรุง
(พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพหลวงกลกาลเจนจัด (เภา อสุวัต) และ นางกลกาลเจนจัด
(พัน วสุวัต) ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ 3 กรกฎาคม 2496.

เอกสารสำนักงานราชเลขาการในพระองค์ กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ
สยามมกุฎราชกุมาร. (2549). วังสุโขทัย วันที่ 1 มีนาคม 2549.

เอ็ดเวิร์ด โคนส์. (2516). พุทธศาสนาประวัติสังเขป. แปลโดย สภาการศึกษาหมากมูราชวิทยาลัย.
กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.

อุมารินทร์ เลิศสหพันธ์ และ พระมหามิตร ฐิตปัญโญ. (2563). คุณค่าความสำคัญของใบเสมาเมืองฟ้าแดด
สงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารบัณฑิตศึกษา มจร. ขอนแก่น. 7(4): 30-48.

อุทัย แสงสว่าง. ชาวเมืองศรีสะเกษ. สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2564.